آیین‌نامه اجرایی قانون تبدیل شورای سرپرستی زندان‌ها و اقدامات تأمینی و تربیتی

فصل چهارم – اشتغال و حرفه آموزی

ماده 174

ماده 174 – به منظور توسعه برنامه‌های بازسازگاری، کاهش آسیب‌های حبس، کمک به رفع نیازهای مادی و معنوی محکومان و خانواده آن‌ها و خودکفایی و خوداشتغالی زندانیان، سازمان مکلف است با همکاری بنیاد تعاون، حتی المقدور امکان اشتغال تمامی زندانیان حاضر در مؤسسه‌های کیفری را که متقاضی اشتغال هستند، فراهم کند. در این راستا سازمان می‌تواند اعتبار مورد نیاز را از محل بودجه مصوب، کمک‌های انجمن یا درآمدهای بنیاد تعاون، کمک‌های مردمی و مانند آن، در چارچوب مقررات قانونی، تأمین کند و در جهت حرفه آموزی و اشتغال زندانیان به اموری که با اقتصاد بازار ارتباط مستقیم دارد (اشتغال مولد و پایدار)، متناسب با قابلیت‌ها و استعدادهای فردی به کار گیرد و همچنین نسبت به فراهم کردن مشوق‌های لازم با هدف به کارگیری و اشتغال زندانیان آزاد شده و رفع موانع تولید و اشتغال برای کارآفرینانی که نسبت به ایجاد اشتغال و خودکیفایی مؤسسه‌های کیفری سرمایه گذاری و مشارکت می‌کنند و نیز کارآفرینانی که زندانی هستند اقدام کند. این اقدام‌ها و همچنین قراردادهایی که در این راستا منعقد می‌شود، باید با رعایت ضوابط و مقررات و عاری از انحصار و در راستای صیانت از حقوق زندانیان باشد.

تبصره 1

تبصره 1 – سازمان می‌تواند در راستای تأمین اعتبار برنامه‌های موضوع این ماده و در چارچوب مقررات حاکم، با بخش خصوصی یا دولتی مشارکت کند و همچنین زندانی را برای دریافت تسهیلات بانکی به بانک معرفی نماید. همچنین بنیاد به تقاضای سازمان مکلف به تأمین کمک‌های مالی در راستای اجرای این ماده است.

تبصره 2

تبصره 2 – مستند به تبصره ماده 2 اساسنامه بنیاد تعاون زندانیان اصلاحی 28 /3 /98 تمامی منافع، عواید و مازاد درآمدها نسبت به هزینه‌های بنیاد در حال و آینده صرف اشتغال و حرفه آموزی زندانیان، ارائه خدمات فرهنگی، ورزشی و رفاهی به آنان و کمک به معیشت خانواده هایشان و آزادی زندانیان می‌شود. اولویت‌ها جهت هزینه کرد این وجوه توسط سازمان تعیین می‌شود.

ماده 175

ماده 175 – هر مؤسسه با هماهنگی مدیرکل زندان‌های آن استان، با لحاظ موارد امنیتی و حفاظتی، در سامانه اشتغال سازمان و تارنمای مؤسسه، امکانات و ظرفیت‌های موجود و توانایی‌ها و مهارت‌های زندانیان و امکان بکارگیری آنان در فرآیند اصلاحی رأی باز (اشتغال در مراکز حرفه آموزی و اشتغال و خارج از مؤسسه) و یا در کارگاه‌های واقع در زندان‌های بسته، نیمه باز، اقدام به اعلام ظرفیت‌های مؤسسه برای ایجاد زمینه اشتغال زندانیان متقاضی می‌نماید. دستگاه‌های اجرایی، مؤسسات و شرکت‌های دولتی و عمومی، بنیاد، انجمن، مؤسسه‌های خیریه و بنگاه‌های اقتصادی می‌توانند در محدوده شرایط اعلامی مؤسسه، درخواست خود را برای راه اندازی کارگاه‌های مورد نظر خود و به کارگیری گروهی یا انفرادی هر یک از زندانیان، مشتمل بر نوع شغل و میزان حقوق مدنظر، در تارنمای مؤسسه ثبت نمایند. رئیس مؤسسه پس از بررسی، نسبت به رد یا تأیید درخواست اقدام می‌کند و دلایل آن باید در سامانه مربوط ثبت شود.

ماده 176

ماده 176 – فهرست ظرفیت‌ها و عناوین شغلی موجود برای زندانیان (اعم از مشاغل نشسته، کارگاهی، خویش فرما و کارفرمایی) در بخش‌های مختلف مؤسسه یا خارج از آن در سامانه ثبت و از بدو حضور زندانی در بخش تشخیص مؤسسه یا در طول مدت حبس، به اطلاع همه زندانیان می‌رسد و زندانیان متقاضی، اولویت‌های خود را اعلام می‌کنند. سپس سازمان با توجه به تشخیص استعداد و مهارت و اطلاعات پرونده وضعیت زندانی و با لحاظ برنامه اصلاح و تربیت و درجه اعتباری و امکان حضور محکوم و تحقق نظارت بر وی، در هر یک از بخش ها، شغل متناسب برای زندانی را پیشنهاد می‌نماید. درخواست زندانی و پیشنهاد سامانه، در شورای طبقه بندی مؤسسه مطرح و زندانی بر اساس مصوبه شورای طبقه بندی و با رعایت مقررات، در یکی از کارگاه‌های داخل زندان نیمه باز، مراکز حرفه آموزی و اشتغال و یا هرگونه اشتغال (اعم از خویش فرمایی و کارفرمایی)، تحت نظارت سازمان در خارج از مؤسسه، به کار گمارده می‌شود.

اتخاذ تصمیم در خصوص اشتغال در زندان بسته، بدون نیاز به طرح در شورای طبقه بندی، بر عهده رئیس مؤسسه است.

ماده 177

ماده 177 – در صورتی که بر اساس پرونده وضعیت، مشخص گردد که زندانی متقاضی، مهارت لازم برای اشتغال را ندارد، مؤسسه با لحاظ امتیازات و درجه اعتباری زندانی، شرایط را برای حرفه آموزی وی فراهم می‌کند و پس از گذراندن دوره‌های آموزشی و اخذ گواهی نامه مهارت فنی در رشته‌ها یا حرفه‌های ابلاغی از سوی سازمان به کار گمارده می‌شود. این گواهی نامه‌ها بدون ذکر محل تشکیل کلاس و زندانی بودن فرد صادر می‌شود.

ماده 178

ماده 178 – زندانی می‌تواند با موافقت رئیس مؤسسه و با رعایت مقررات حاکم از جمله احترام به حقوق دیگر زندانیان، در اوقات فراغت در آسایشگاه به فعالیت‌های علمی، هنری و صنایع دستی اشتغال داشته باشد. مواد اولیه این فعالیت‌ها از طریق فروشگاه‌های مؤسسه در اختیار زندانی قرار می‌گیرد.

ماده 179

ماده 179 – هرگاه زندانی نتواند با سرمایه خود اقدام به تهیه مواد اولیه و لوازم مربوط کند، این مواد و لوازم از طریق شرکت تعاونی کارکنان مؤسسه با انجمن و یا بنیاد و سایر شرکت‌های خصوصی و خیریه ها، تهیه و در اختیار وی گذاشته می‌شود. در این صورت پس از کسر هزینه تهیه لوازم اولیه، درصدی از سود حاصل شده به عنوان سهم سرمایه مطابق با عقد مضاربه، برداشت و به حساب سرمایه گذار واریز و بقیه به حساب زندانی منظور می‌شود.

ماده 180

ماده 180 – در جهت حمایت از فروش تولیدات زندانیان و رونق بخشی به این نوع فعالیت ها، رئیس مؤسسه می‌تواند با نظارت بنیاد در چارچوب دستورالعمل مربوط، با مشارکت شرکت تعاونی کارکنان مؤسسه یا بخش خصوصی و خیریه‌ها و یا فروشگاه‌های مؤسسه یا انجمن، مبادرت به فروش تولیدات کند.

تبصره

تبصره ـ سازمان در راستای رعایت غبطه زندانی و اصول انصاف، شفافیت و عدم انحصار، سامانه‌ای را برای فروش محصولات مذکور ایجاد می‌نماید، به گونه‌ای که در دسترس عموم مردم باشد و جزئیات کالای تولیدی زندانی در آن ثبت و امکان فروش مستقیم آن به صورت شفاف فراهم گردد.

ماده 181

ماده 181 – اشتغال زندانی در کارگاه‌های بخش زندان نیمه باز مؤسسه، منوط به تقاضای وی، کسب درجه اعتباری لازم و تصویب شورای طبقه بندی است. کارگاه‌های محل اشتغال این زندانیان در داخل زندان بسته یا زندان نیمه باز همان مؤسسه و محل آسایشگاه آنان در بخش نیمه باز آن مؤسسه قرارد دارد. محکوم شاغل در زندان نیمه باز پس از خروج از آسایشگاه باید در محل کار حضور یافته و به موقع مراجعت کند. وی در ساعات اشتغال حق خروج از محل کار را بدون اجازه مأمور مراقب ندارد. مسؤولان مؤسسه باید بر عملکرد زندانی و زمان ورود و خروج وی در محل کار و آسایشگاه نظارت و مراتب را به نحو مکانیزه ثبت کنند.

ماده 182

ماده 182 – اشتغال زندانی در «مرکز حرفه آموزی و اشتغال» یا هرگونه اشتغال در خارج از مؤسسه که تحت نظارت سازمان می‌باشد، منوط به کسب درجه اعتباری لازم و تصویب شورای طبقه بندی و اخذ تأمین مناسب برابر مقررات قانون آیین دادرسی کیفری توسط قاضی اجرا است. تعیین محل اشتغال، اقامت و استراحت و خوابگاه زندانی بر عهده شورای طبقه بندی است، عدم حضور در محل کار یا ترک آنجا و یا عدم مراجعه به خوابگاه، بدون اجازه قانونی، غیبت محسوب و به منزله فرار از زندان می‌باشد.

تبصره

تبصره ـ اشتغال محکومان در نظام نیمه آزادی نیز می‌تواند مطابق شرایط مقرر در دادنامه و تحت نظارت مراکز نیمه آزادی در مراکز حرفه آموزی و اشتغال و یا خارج از مؤسسه که تحت نظارت سازمان است اجرا شود.

ماده 183

ماده 183 – برای اشتغال زندانی در «مرکز حرفه آموزی و اشتغال» یا هرگونه اشتغال در خارج از مؤسسه که تحت نظارت سازمان می‌باشد. زندانی باید دارای محکومیت قطعی باشد و با لحاظ درجه اعتباری کسب شده، در محکومیت‌های حبس درجه 3 و کمتر از آن، حداقل یک ششم حبس، و در محکومیت‌های حبس تعزیری بالاتر از 15 سال، حداقل سه سال از مدت حبس را تحمل کرده باشد.

تبصره 1

تبصره 1 – ملاک محاسبه در میزان محکومیت برای لحاظ نصاب‌های پیش بینی شده در این ماده، مجموع محکومیت‌های قطعی و لازم الاجرایی است که جهت اجرا به مؤسسه ابلاغ شده است.

تبصره 2

تبصره 2 – محکومان جرایم غیرعمد و محکومان مالی و همچنین محکومانی که به علت عجز از پرداخت جزای نقدی در مؤسسه به سر می‌برند از شرط تحمل اولیه حبس معاف می‌باشند.

ماده 184

ماده 184 – زندانیان زیر از شرکت در فرآیند اصلاحی رأی باز، (اشتغال در مراکز حرفه آموزی و اشتغال یا خروج از مؤسسه) ممنوع هستند:

الف – زندانیان محکوم به مجازات سالب حیات.

ب – زندانیان مربوط به جرایم سرقت مسلحانه، قاچاق مسلحانه، اخلال در نظام اقتصادی کشور، تجاوز به عنف، دائر کردن مراکز فساد و فحشاء، آدم ربایی، اسیدپاشی، جاسوسی و اقدام علیه امنیت داخلی و خارجی کشور که مجازات حبس آن‌ها درجه چهار و بالاتر باشد و همچنین محکومان جرایم مالی با وصف تعدد جرم، زندانیان دارای حالت خطرناک و یا سابقه کیفری مؤثر، قبل از تحمل حداقل یک سوم میزان محکومیت.

پ – زندانیانی که حین تحمل حبس یا در ایام مرخصی و یا به هنگام اشتغال و حرفه آمزی، مرتکب جرم عمدی جدید (به استثنای جرایم تعزیری درجه هفت و هشت) شوند، در نوبت اول شش ماه، در نوبت دوم،

یک سال و در نوبت سوم دو سال از هرگونه حرفه آموزی و اشتغال در خارج از زندان محروم می‌شوند.

این محرومیت با صدور حکم برائت از بین می‌رود و در مورد مرتکب غیبت غیرموجه نیز اعمال می‌گردد.

تبصره

تبصره ـ ممنوعیت این ماده، شامل محکومان نظام نیمه آزادی که مستلزم صدور رأی از سوی دادگاه است، نمی‌شود.

ماده 185

ماده 185 – ضوابط نظام انگیزشی برای مشارکت فعال محکومان در امر اشتغال و همچنین نحوه محاسبه و پرداخت دستمزد روزانه با لحاظ درجه اعتباری و به تناسب درجه مهارت و کاردانی هر یک از آنان و میزان و نوع کاری که انجام می‌دهند، بر اساس دستورالعملی که به تصویب رئیس سازمان خواهد رسید، تعیین می‌شود. مزد زندانی شاغل در پایان هر ماه به حساب بانکی وی واریز می‌شود. به درخواست زندانی بخش معینی از مزد وی به حساب بانکی عائله تحت تکفل یا سرپرست آن‌ها و یا دیگر افراد واجب النفقه با معرفی وی واریز می‌شود. رئیس مؤسسه بر نحوه پرداخت دستمزد آنان نظارت مستمر دارد.

ماده 186

ماده 186 – هنگام آزادی زندانی و پس از تصفیه حساب یا مؤسسه، موجودی حساب زندانی به وی تحویل می‌شود. همچنین در صورت انتقال زندانی به مؤسسه دیگر، مطالبات او پس از تصفیه حساب کامل به محل مؤسسه جدید حواله و انتقال داده می‌شود.

ماده 187

ماده 187 – متقاضیان به کارگیری خدمات زندانی مکلف اند اقدام‌های زیر را انجام دهند:

الف – بیمه کردن زندانیان شاغل در قبال حوادث ناشی از کار.

ب – رعایت مقررات ایمنی، حفاظتی و بهداشتی و بر اساس ضوابط و مقررات حاکم.

پ – تنظیم صورت حساب مالی متناسب با اصول حسابداری.

ت – ثبت و اعلام مستمر گزارش عملکرد، حضور و غیاب زندانی شاغل در خارج از مؤسسه به رئیس آن مؤسسه.

ماده 188

ماده 188 – مسئولیت نظارت بر امور کارگاه‌ها و مؤسسه‌های صنعتی، کشاورزی و خدماتی از حیث نوع و میزان تولید، کیفیت و کمیت کار، خرید و فروش و انعقاد دیگر قراردادها و مسائل فنی و تخصصی و دیگر موارد بر عهده رئیس کارگاه یا مؤسسه است.

ماده 189

ماده 189 – ساعت کار و استراحت زندانیان در کارگاه‌ها و مؤسسه‌های صنعتی، کشاورزی و خدماتی داخل یا خارج از مؤسسه با توجه به موقعیت محل و نوع و کیفیت کار، از طرف مسؤول کارگاه یا مؤسسه‌های صنعتی، کشاورزی و خدماتی با هماهنگی رئیس مؤسسه مطابق شیوه نامه مربوط، تعیین و اجرا می‌شود.

ماده 190

ماده 190 – رئیس مؤسسه به صورت روزانه یا موردی، خود یا توسط بازرسان و ناظران مؤسسه با شرکتی به محل اشتغال زندانیان در داخل و خارج از مؤسسه، بر نحوه کار و ورود و خروج آنان به محل اشتغال نظارت می‌کند. کارکنان مؤسسه، بازرسان و ناظران نیز گزارش بازدید را نزد رئیس مؤسسه ارسال می‌کنند. وقایع در پرونده زندانی ثبت و تخلفات زندانیان در شورای انضباطی مطرح می‌گردد.

ماده 191

ماده 191 – شورای طبقه بندی در صورت ضرورت و وجود امکانات لازم می‌تواند با تأیید قاضی اجرا نظارت بر محکومان شاغل در مراکز حرفه آموزی و اشتغال یا خارج از مؤسسه که تحت نظارت سازمان است را به مرکز مراقبت الکترونیکی واگذار کند. آن مرکز وضعیت نظارت و مراقبت الکترونیکی فرد تحت مراقبت را به رئیس مؤسسه گزارش می‌کند.

ماده 192

ماده 192 – استفاده از تخصص زندانیان مانند پزشکان در صورتی که پروانه و مجوزهای قانونی آنان به لحاظ ارتکاب جرم لغو نشده باشد و نیز استفاده از مهارت حرفه‌ای و شغلی زندانیان در صورت نیاز مؤسسه و درخواست زندانی مجاز است و زندانی به ازای آن از امتیاز، نمره اعتباری و تسهیلات رفاهی و در صورت امکان از دستمزد بهره مند می‌شود رعایت اصول ایمنی، حفاظتی و بهداشتی و بیمه حوادث در محیط کار زندانیان الزامی است.

تبصره

تبصره ـ به کارگیری زندانیان در امور نگهبانی، انتظامی و اداری مؤسسه یا دیگر دستگاه‌ها ممنوع است.

ماده 193

ماده 193 – در اجرای ماده 5 قانون نحوه اجرای محکومیت‌های مالی، مقررات این فصل حسب مورد نسبت به محبوسان موضوع ماده 3 قانون پیش گفته که متقاضی کار هستند با قید اولویت نسبت به دیگر زندانیان اجرا می‌شود.

نسخه مستقل این واحد حقوقی از کتابخانه نقره‌وانی ـ 1405/08/09